

Налагоджуйте комунікації, зустрічайтесь із людьми

ПАПА ФРАНЦИСК

23 ЧЕРВНЯ 2021

Послання Святого Отця Франциска на LV Світовий день суспільних комунікацій: «Прийди та подивися» (Йн 1, 46). Налагоджуйте комунікації, зустрічайтесь із людьми там, де вони перебувають.

Gokce Irten

Дорогі брати і сестри,

заохочення прийти й подивитися, яке супроводжує перші зворушливі зустрічі Ісуса з учнями, – це також метод будь-якої справжньої людської комунікації. Щоб мати змогу сказати правду про життя, яке стає історією (пор. Послання на LIV Світовий день засобів суспільних комунікацій, 24 січня 2020), необхідно вийти поза межі зручної самовпевненості – мовляв, усе вже відомо – і вирушити в дорогу, аби дивитися, бути з людьми, слухати їх, знайомитися з проявами реальності, які завжди чимось дивуватимуть нас. «З подивом відкрийте очі на все, що побачите, і нехай ваші руки сповняться свіжістю живоносних соків аж так, щоб інші, читаючи вас, неначе відчували під пальцями дивовижний пульс життя», – радив блаженний Мануель Лозано Гаррідо¹ колегам-журналістам. Тож у цьогорічному посланні я хочу закликати прийти і подивитися – ця порада стане в пригоді будь-яким комунікаційним проявам, що прагнуть бути прозорими й чесними: чи в традиційних медіа, чи на просторах інтернету; від проповідування до політичної та суспільної комунікації. Прийдіть і подивіться, як передається християнська віра, починаючи з тих самих перших зустрічей на березі річки Йордан і Галилейського озера.

Не одну пару чобіт стоптати

Подумаймо про важливе питання інформації. Пильні голоси давно застерігають, що друкованим виданням і новинам на телебаченні, радіо чи сайтах, які буває годі відрізнити один від одного, загрожує вихолощення, бо жанри інтерв'ю та репортажу втрачають значення і якість, поступаючись місцем передбачуваним, заангажованим, замкнутим на собі повідомленням, які дедалі менше показують справжній стан справ і конкретне людське життя, не маючи здатності осмислити найсерйозніші соціальні явища й ту позитивну енергію, що вивільняється з основ суспільства. Криза видавничої галузі небезпечна появою інформації, створеної в редакціях, за комп'ютерами, в агентствах і в соціальних мережах – інформації, задля якої ніхто не вийшов у світ, не стоптав жодної пари чобіт, не зустрічався з людьми, аби здобути історію чи наочно пересвідчитись у фактах. Якщо ми не відкриємося до зустрічей, то залишатимемося пасивними спостерігачами попри всі технологічні інновації, начебто здатні занурити нас у доповнену реальність. Кожен інструмент корисний і цінний лише тоді, коли спонукає піти й подивитися на те, про що ми інакше не дізналися б, коли дає доступ до знань, які по-іншому не могли би поширитися, коли створює простір для зустрічей, які інакше не відбулися б.

Деталі євангельської хроніки

Першим учням, які хочуть завітати з Ним після хрещення в Йордані, Ісус відповідає: «Ходіть та подивіться» (Йн 1, 39). Це запрошення налагодити з Ним взаємини. Через понад пів століття Йоан, уже зовсім старий, наводить у своєму Євангелії деталі «хроніки», які показують, що він сам був учасником тих подій і що вони вплинули на все його життя. «Було ж близько десятої години», – зазначає він, тобто четверта дня. Назавтра, веде далі євангеліст, Филип поділився з Натанаїлом деталями зустрічі з Месією, але нашоувхнувся на скепсис: «А що доброго може бути з Назарету?» Филип не намагався переконати друга, а просто сказав: «Прийди та подивися» (див. вв. 45-46). Натанаїл пішов і побачив – і з тієї миті його життя змінилося. Так починається християнська віра. І так її переказують: як безпосереднє знання, народжене з досвіду, а не з чуток. «Віруємо не з-за самого твого оповідання – самі бо чули й знаємо», – кажуть люди до самарянки після того, як Ісус зупиняється в їхньому селі (Йн 4, 39-42). Прийти і побачити – це найпростіший спосіб пізнати реальність. Це найчесніша перевірка кожного повідомлення, тому що, аби пізнати, треба зустріти, треба дозволити тому, кого я зустрів, говорити зі мною, дозволити його свідченню зачепити мене.

Завдяки відвазі багатьох журналістів

Так і журналістика, тобто розповідь про реальність, вимагає здатності вирушити туди, куди ніхто не йде: готовності рухатись і бажання побачити. Цікавість, відкритість, пристрасне прагнення. Потрібно бути вдячними відважним і відданим професіоналам – журналістам, операторам, монтажистам, режисерам, які у праці часто стикаються з величезними ризиками, – за те, що сьогодні знаємо, наприклад, про скрутний стан переслідуваних меншин у різних частинах світу, про численні прояви зловживань і несправедливості щодо бідних і щодо сотвореного світу, про стільки воєн, які інакше були б замовчані. Не лише інформаційне поле, а й усе суспільство та демократія зазнали би втрати, якби забракло цих голосів. Це призвело б до зубожіння нашої людяності.

Незліченні ситуації у світі, особливо в часи пандемії, спрямовують до сфери комунікацій заклик «прийти і побачити». Є ризик говорити про пандемію, та й про кожну кризу, суто з позицій заможнішого світу, застосовуючи подвійні стандарти. Є ризик думати про вакцинацію та загалом медицину, ігноруючи найзнедоленіших людей. Хто розповість про те, як чекають на лікування в найбільш бідних селах Азії, Латинської Америки й Африки? Тож є загроза, що соціальні й економічні відмінності на глобальному рівні визначать черговість розподілу антиковідної вакцини, і бідні, як завжди, виявляться останніми: право кожного на здоров'я, хоч

і проголошене теоретично, на практиці буде позбавлене цінності. Проте й у заможніших спільнотах соціальна трагедія сімей, що скотились у злидні, часто випадає з поля зору: викликають відразу й не пробуджують особливого зацікавлення в медіа люди, які, долаючи сором, стоять у чергах перед центрами «Карітасу», щоб отримати коробку з харчами.

Можливості й пастки інтернету

Інтернет із його розмаїттям соціальних мереж здатен примножувати наші можливості розповідати й ділитися: значно зростає кількість поглядів, відкритих до світу, ширшає потік образів і свідчень. Цифрові технології дають змогу отримувати інформацію з перших рук, інколи дуже корисну: насамперед ідеться про надзвичайні ситуації, коли перші звістки й навіть перші офіційні повідомлення ширяться саме в мережі. Це потужний інструмент, який робить нас усіх відповідальними – і як поширювачів, і як отримувачів інформації. Потенційно ми всі можемо стати свідками подій, на які за інших умов не звернули б уваги традиційні медіа, і зробити свій громадянський внесок, являючи світові більше історій, зокрема й позитивних. Мережа дає шанс розповісти про те, що ми бачимо, що діється на наших очах, поділитися свідченнями.

Проте очевидною стала загроза поширення через соціальні мережі неправдивої інформації. Ми давно знаємо, що новинами й навіть окремими образами легко маніпулювати – з тисячі причин, іноді через банальний нарцисизм. Критичне усвідомлення цього спонукає нас не демонізувати інтернет, а докладати більших зусиль для розпізнавання та зріліше відчувати свою відповідальність як за поширення, так і за споживання інформації. Ми всі відповідальні за комунікацію, за інформацію, яку надаємо, за контроль, який можемо отримати, коли викриваємо неправдиві повідомлення. Ми всі покликані бути свідками істини: іти, дивитися й ділитися.

Найкраще побачити на власні очі

У комунікації ніщо й ніколи не зможе повністю замінити бачення на власні очі. Деякі речі можна пізнати лише в безпосередньому досвіді. Ми насправді спілкуємося не тільки словами, а й очима, інтонаціями, жестами. Тих, хто зустрів Ісуса, приваблювала істинність Його проповіді, але ефективність сказаного була невіддільна від Його погляду, пози й навіть мовчання. Учні не лише слухали слова Ісуса, вони спостерігали, як Він говорив. У Ньому –

втіленому Логосі – Слово стало Ликом, невидимий Бог дозволив Себе бачити, споглядати й торкати, як пише Йоан (див. 1 Йн 1, 1-3). Слово стає діяльне лише тоді, коли унаочнюється, коли його можна побачити, пережити в діалозі. Саме тому заклик прийти і побачити мав – і досі має – сенс.

Подумаймо, яким пустопорожнім красномовством повняться й сьогодні всі сфери публічного життя, від торгівлі до політики. «[Він] говорить неймовірну безліч порожніх слів – другого такого на цілу Венецію не знайдеш. Розважлива думка у нього – це дві зернини пшениці в двох мішках полови: треба шукати цілий день, щоб їх знайти, а знайдеш – виявляється, що їх не варто було й шукати»². Гострі слова англійського драматурга справедливі також щодо нас, християнських комунікаторів. Добра новина Євангелія поширилась усім світом через зустрічі – від людини до людини, від серця до серця. Чоловіки й жінки, які відгукнулися на запрошення «прийти і подивитися», були вражені «надміром» людяності, помітним у поглядах, словах і жестах тих, хто свідчив про Ісуса Христа. Усі інструменти важливі, і великий комунікатор на ім'я Павло з Тарсу, безсумнівно, користувався б електронною поштою та соцмережами; але саме віра, надія і милосердя Павла вразили сучасників, які слухали його проповіді, перебували з ним, бачили його під час зібрань чи розмов віч-на-віч. Зустрічаючись із Павлом там, де він перебував, люди пізнавали правдивість і плідність звістки про спасіння, провісником якої він став завдяки Божій благодаті. І навіть там, де не довелося цього Божого співробітника зустріти особисто, про його спосіб життя у Христі нагадували та свідчили учні, яких він послав (пор. 1 Кор 4, 17).

«У наших руках – книги, перед очима – факти»³, – писав святий Августин, закликаючи верифікувати реальність пророцтв, наведених у Святому Письмі. Сьогодні Євангеліє теж повторюється щоразу, коли ми отримуємо ясне свідчення людини, чие життя змінилося завдяки зустрічі з Ісусом. Понад дві тисячі років через ланцюжок зустрічей ми дізнаємося про захопливу християнську пригоду. Тому виклик, який стоїть перед нами, полягає в розбудові комунікації через зустрічі з людьми там і в тих умовах, де вони перебувають.

Господи, навчи нас вийти поза межі самих себе
і вирушити на пошуки істини.

Навчи йти і бачити,

навчи слухати,

не бути упередженими,

не робити нерозсудливих висновків.

Навчи нас іти туди, куди ніхто не хоче йти,

знаходити час для того, щоби зрозуміти,

звертати увагу на суттєве,

не відволікатися на зайве й надмірне,
розрізняти облуду і правду.
Дай нам благодать пізнати Твої оселі у світі
і чесність повідати те, що ми бачили.

*Рим, у святого Йоана на Латерані, 23 січня 2021 року, навечір'я спомину святого Франциска
Сальського.*

Франциск, Папа

*Текст підготовано у співпраці з Католицьким Медіа-Центром. З італійської переклав Олексій
Браславець.*

ПАПА ФРАНЦИСК

23 ЧЕРВНЯ 2021

Примітки

1. Іспанський журналіст, народився 1920 року, помер 1971-го, беатифікований 2010 року.
2. Вільям Шекспір, «Венеціанський купець», акт I, сцена I. Переклад з англійської – І. Стешенко. Цит. за: В. Шекспір. Зібрання творів у 6 томах. Том 2. К.: Дніпро, 1986.
3. «In manibus nostris sunt codices, in oculis nostris facta». Святий Августин, проповідь 360/B, 20: Sermo sancti Augustini cum pagani ingrederentur.